

A BOKOR Közösség archívumából

Még mindig folytatjuk

Dr. Seregély István érsek úrnak
1991. november 26.

Eger
Postafiók 80
3301

*Főtisztelendő Érsek Úr,
kedves István!*

Az Egyházban és a közéletben elfoglalt helyed alapján csak a megszólítás első felét lenne szabad használnom, jelen levemben azonban nem igazodom az előírás-hoz. Az ügy fontossága megér ennyi kockázatot.

November 2-án a mindsze-
ti temetőben ültem szüleim sírja mel-
lett, és tűnődve nézegettem a virág-
gal borított sírokat és a népkerti
fákat. Harminchét éve ilyenkor
nagyot szívok a füstös miskolci
levegőből, betérdelek egy templom-
ba – a mindsze-
ti-
be vagy a minori-
tákhöz, néha a Szent Annába –, és
körbejárom testvéreimet, barátai-
mat. Idén nyáron volt a negyven-
éves érettségi találkozónk. Újból
felidéztük a múltat: embereket,
helyeket, eseményeket. Nem régen
elővettem a „Fráter” utolsó évköny-
vét, és vártam, hogy új és új arcok
emelkedjenek ki emlékezetemből,
amint szemem végigfut az osztályok
névsorán.

Az utca, ahol laktunk, macska-
köves volt, csatornázatlan, a moso-
gatólevet az utca közepére vág-
ták ki. Ez mégis sokkal jobb volt, mint
az avasi barlanglakók világa,
amelynek környékén Grósz Károly
tölthette gyerekezeit. Emlékszel?
Élelmiszerjegyeket osztva jártunk
arra. Fociztunk a löversenytéren,
néha rongyabdával a lakásunk mel-
lett. Kirándultunk a Bükkbe, énekel-
tünk Szendrei Bonaventura vagy
Kiss Dénes énekkarában, modellez-
tünk Tóth Kálmán szakkörében,
kosárlabdáztunk, télen korszolyáz-
tunk a Plútó által létesített pályán.
Kongreganisták voltunk, Kovács
Tiborhoz jártunk filozófiát tanulni,
később mindennapos könyvünk lett
a Szunyogh-féle misszálé. Kerestük
felnőtt életünk tartalmát, néha évről-
évre más elképzelésekkel. Jó volt
diáknak lenni. Felnéztünk a na-
gyobbakra. Ma is látom Petőfi Sanyi

hosszú, sovány alakját, amint Áprily
„Március”-át szavalja mosolyogva
egy tornatermi ünnepségen, és gon-
dolatban ott állok Kovács Jóska
bácsi mellett a félhomályban, mi-
közben Miklósházy Attila eleveníti
meg Szent Imre alakját a színpadon.

A zavartalan diákkornak azon-
ban egyszer csak vége szakadt. Kis-
diák által át nem látható események
történtek. Attilát a rendőrségre vit-
ték, utána kicsapták az iskolából.
Egy reggel, amikor tanítás előtt,
szokásosan, misére akartam menni,
csak zárt diplomajutkat és síró
asszonyokat találtam. A minorita
internátusban nevelkedett osztály-
társaim némelyike furcsa szövege-
ket kezdett hallatni a papi kizsák-
mányolásról és népbutításról. Írás-
ban kellett jelentkezni hittanra. Ket-
ten adtuk be: egy evangélikus osz-
tálytársam és én. Adám János ketté-
tép-
te a kérvényeket, és mondott
valami jószándékú kísé-
rő szöveget,
amit nem tudnék pontosan vissza-
adni. Néhány nap múlva meghalt.
Azt mondták: a szíve nem bírta
tovább a zaklatásokat.

Az iskolában új osztálytitkárokat
választottak. Új történelmet, új al-
kotmánytant kellett tanulni. A régi
jótanulókból és mintadiákokból
megtűrt elemek lettek. „Föld alá
mentünk”. Voltak, akik énekkarok-
ba húzódtak vissza, mi pedig –
Orosz Árpád bátorságának köszön-
hetően – megalakítottuk az első
miskolci kiscsoportokat. Fiúk, lá-
nyok, diákok és már dolgozók. Isten
tudja, hányan és hányfelé tették ezt
az országban. Mennyit küszködtek
saját félelmükkel, mások kioktatása-
ival, okos tanácsaival. Neveztek
őket meggondolatlanoknak, vakme-
rőknek, ostobáknak, gőgösöknek,
engedetleneknek, az egyház rendes
működését veszélyeztetőknek, ká-
rosaknak. Hányan hagyták abba a
munkát rendőrségi nyomás követ-
keztében, vagy csak egyszerűen
azért, mert belefáradtak a kétfrontos
harcba, amit állami és egyházi elől-
járókkal kellett megvívni. De nem-
csak az erő fogyott, kopott a hit is,
mert sokan botránkoztak meg a
történeten. Hivatások aludtak ki,
emberi életek kerestek vigasztalást
italban, és még ez a legenyhébb.

A kiscsoportok is hol abbahagy-
ták, hol újakezdték, régiek estek ki,

újajk jöttek. Ha volt tartalom és lé-
lek, akkor éltek a közösségek. A
konok újakezdekések időszaka volt az
50-tól 76-ig tartó korszak olyan
hősökkel, mint Lénárd Ödön vagy
Emödi László és sokan mások. Az
engedetlenség korszaka volt ez,
vagyis a csak Istennek engedelmes-
kedőké. Huszonöt év alatt ugyan-
olyan légkörben éltünk, mint az
evangéliumok szereplői: ideiglene-
sen hazánkban állomásozó nagyha-
talmi csapatok és a nagyhatalommal
kollaboráló állami és egyházi veze-
tők rendeletei alakították ki ennek
az országnak a valóságát. Ez a világ
ugyanolyan élesen emelte ki a He-
gyi Beszéd örök értékeit, mint a
Szentírás, és ugyanúgy megerem-
tette az egyház kisközösségi struktú-
ráját, mint azok az első évtizedek.
Újból megtanultuk megbecsülni a
közösséget teremtő és a közösséget
fenntartó karizmákat, amelyek ak-
kor is hatottak, amikor a csak hiva-
tali kinevezésen alapuló adminisz-
tráció inkább rombolta, mint építette
Isten egyházát. Megtanultuk felis-
merni az egyháznak azokat a jegye-
it, amelyek ellen tudnak állni a go-
nosz erőknek.

Ezekben az években alakult ki a
Bokor is. Akkori gimnazista tagjai
mára nyugdíjas korba jutottak. A
Bokor nem ifjúsági szervezet, ezért
az utóbbi két évtizedben a felnőtt
keresztények módján adott választ a
történelmi kérdésekre. Papjaink
vannak, és teológiát végzett népünk
van. Ők ismerik a világegyház ese-
ményeit, gondolkodási áramlatait.
Nem a pártszellem által engedélye-
zett teológiai irodalomból táplálko-
zott ez a közösség, hanem a katoli-
kus gondolkodás kiemelkedő képv-
selőinek munkáiból. Teológiánk
éppen ezért szabad, sokirányú és
ökumenikus, abban a gondolati
szélességben, amelyben ma él és
alkot az egyházi kutatás. Meglehet,
hogy szokatlan a hazai füleknek az,
amit mondunk, de Hegyeshalomtól
nyugatra vagy botránynak számít,
vagy nevetséges, hogy ilyen nézete-
kért súlyos egyházi büntetéssel sújt-
sanak egy papot.

Mármost itt a kérdés: Az elnyo-
más napjai múltán mit tesz a magyar
katolikus egyház, hogy ez a nép és
egyháza bevonulhasson Európába?
Ha nincs jobb gondolata, akkor

köthet egy új konstantini egyezményt, újból buzgón szentelheti a különféle fegyveres testületek zászlóit, és – bár a papság még nem ül a Parlamentben – az általa nevelt hívek révén hozzájárulhat ahhoz, hogy ott megszülessék a „nagy igazságtévkészítő törvénye”. Nem mondja azt a keresztény demokratáknak, hogy Jézus arra tanított: Ne ítélj!

De lehet jobb gondolata is. Megtörténhet az, hogy az egyház vezetője körbejárja munkásait, elmegy a leghírhedtebb „enfant terrible”-jéhez [„kellemetlen alakjához”] is, és megkérdi: Szerinted merre kell mennünk, hogy – és most nem Európa következik! – Isten Országába jussunk? Mert, István, nekem *nem* Nyugat az adu, amit kivágok akkor, amikor egy rebellisnek mondott közösséget védeni akarok. 40 év után nekem drága lett Kelet is, amelyet megismertem, és amelyet nem akarok elrúgni magamtól azért, hogy felkapaszkodhassam Nyugat villamosára. Isten Országá felé akarunk menni, ahol a Gazda köt kötelet és szolgál fel, a Pásztor sebzi magát véresre, hogy tüskék közé keveredett bárányát megtalálja és kiszabadítsa. Nem a Nyugattal akarom szembesíteni testvéreimet, ahol a szabadság mellett ott van a tetszetős szabadosság, és mindkettő mellett ugyanolyan fekete bűnök, mint akárhol a Föld kerekén. Az Országot kell keresnünk, ahol mindnyájan Isten elé állunk, hogy Lelke által diktált örömhíre fényében megvizsgáljuk tetteinket. Akkor bárhol vagyunk is, hazánkban, Európában és a Földön, nincs más ítélő bíró felettünk, mint azok a viselkedési paradigmák, amiket Jézus élénk élt és tanított.

Kedves István! Magyarországnak sok bátor és nagy formátumú érseke volt. Ők, ha úgy hitték, seregek élére álltak. Ha úgy szólt a lelkiismeretük, akár Rómában is elmondták, hogy mit hallanak belülről. A mai érseknek nem háborúznia kell, hanem határozottan, felelősséget vállalva kell képviselnie az erős hitet, és az abból fakadó megértést és evangéliumi szelídséget. Nem a hallgatást, az elvek feladását, hanem az Emberfia szerető és irgalmas arcát. Az Emberfia szemben áll a Vadállattal, amely öl, rombol és kioltja a szeretetet, s amely szétválasztja az embereket, még a legjobbakat is azért, hogy megsemmisítse Isten népét. Ha látod, hogy a Gonosz a „divide et impera” [Oszd meg, és uralkodj!]-elvet használja,

miért nem teszel ellene? Miért nem beszélsz velünk? Miért zárkózol be abba a hivatalosságba, amelybe az előző rendszer belekényszerítette alattvalóit? Az ismeretlenség ellenséget vetít a falra, olyanokat képzelsz, amik nem léteznek, és kimondod azt, amire nincsenek bizonyítékaid. Nem is egyszer. Persze, nagyon nehéz embert és idegeket próbáló találkozni és megbeszélni a dolgokat úgy, hogy negyven év embertelen terhe nyom minket. Ámde levelemmel éppen azt akarom bizonyítani, hogy a beszélgetés elkezdhető, mert mindnyájunknak van olyan élete, amit elbeszélhetünk, megmutathatunk a másíknak: „Lásd, Isten útján indultam és azon akarok járni halálomig. Hallgasd meg, miről tudok beszámolni neked.” Ha történelmietlen módon, itt és most, dogmákról kezdenénk vitatkozni, és görcsösen erőlködnénk, hogy „teljes nézetazonosságra” jussunk, akkor nem tudnánk eredményt elérni, mert nem becsülnénk és nem akarnánk megérteni azt az életutat, amelyet a másik bejárt. Tudom, hogy istenszeretettel a lelkedben indultál papi utadra, tudom, hogy már diákkorodban „miséztél” otthoni oltárodnál. Miért tételezném fel eleve azt, hogy istenhited erejében nem akarsz munkálni teljes szívedből, teljes elmédből és minden erődből a hazai egyház – a teljes egyház – egységét? És miért tételeznéd fel, hogy azok az emberek, akik kétségkívül feláldoztak valamit egyházunkért, nem figyelnének rád, és nem vizsgálnák meg azt, amit meggyőződéssel mondasz? Az egyházépítés egyidejűleg tartalmi és lélektani, és mindez az időbe helyezve. Az időben kell eldöntönnünk, melyik vonás a fontosabb, milyen legyen ész és szív együttműködése.

Még mindig van lehetőség arra, hogy ne vállalj az elhibázott múlt örökségét, és könnyű szívvel vedd el a kötöttségeket, gátlásokat. Ne tévesszen meg a mai tolongás az egyház körül. Az egyházba kapaszkodni csak addig jó, amíg biztonságba helyezik magukat az emberek. Ha végre elmúlnak a bizonytalan napok, és megérkezünk a boldog Európa szekularizált világába, akkor majd elmennek a maguk útjára. Nem engedhetjük meg, hogy akár egyikünk is hiányozzék az együtt munkálkodók közül. Nézz szét: acsarkodó pártembereket látsz, bűntető igazságtételre vágyó erőszakos embereket, saját állampolgáraikat

elnyomó, hajléktalanná tevő, megölő államhatalmakat. Nem kellene teljes erőből igyekeznünk a megértésre, az együttműködésre? A magam részéről kész vagyok segíteni a párbeszédet. Tudom, hogy ehhez nem kell feladni az elveimet. Nem engedhetjük meg ebben a törékeny országban azt, hogy idegenkedéssel, elszigetelődéssel szaporítsuk a gondokat. Történelmi felelősségünk van, amelyet az utókor számon fog kérni. Aldhatja nevünket, de el is ítélhet minket.

„...e finirebbe la loro avventura” [„és kalandjuk véget ér”]. Nem kaland volt a mi életünk, István, hanem fáradságos, reményt próbáló, könnyes, gyakorta hibázó vándorlás az úton. Romantikus elemei lehettek ennek a történetnek, de romantikából nem lehet hosszú ideig élni. Mégis, javasolom, tegyük fordulatossá az életünket. Most, novemberben volt 15 éve annak, hogy nyíltan kezdtünk tiltakozni Lékai bíboros úrnál az általunk egyházrombolónak ítélt tevékenysége miatt. Előzőleg kikértük néhány, köztiszteletben álló papi személy véleményét. Ők azt mondták: nincs mit kezdeni vele, mert eladta magát az államnak. Mi úgy gondoltuk: az esztergomi érsek a magyar egyház első embere, Krisztusban testvérünk, tehát evangéliumi kötelességünk egyenesen neki megmondani a bírálatunkat. Eljött a Karácsony, és Lékai bíboros a Vigilia lapjain leírta az első támadó sorokat közösségünk ellen, Ágnes napján bevonták több barátunk mindenféle útlevelét, és megkezdődött 15 év történelme. A kibontakozáshoz gondolatban végig kell járunk ezt az utat, hogy érthető legyen a jelen és tervezhető a jövő.

Advent előtt állunk annak minden bensőségességével. A hajnali sötétben felhangzik a szó: „Locutus est Dominus ad Achaz ...” [„Szólt az Úr Acházhoz”]. Ezek a mondatok életre kelthetik egész életünket, minden törekvésünket, amellyel értelmünket és szívünket oda akarjuk igazítani Istenhez. A Fény után vágyódva imádkozik pápa és érsek, pap és nem-pap hívő, konzervatív és újító. Akarod, hogy ennek az Adventnek lélekformáló hatása kimozdítson minket állásainkból? Akarod, hogy ezen a Karácsonyon meginduljon a magyar egyház csodálatos megbékélése? Tennünk kell érte! Itt, Magyarországon, nekünk. Az Úr megadja kegyelmét!

Szeretettel köszönt:

Merza József

*A BOKOR Közösség nagy öregjeinek egyike, Gyombolai Marci bácsi
öt évvel ezelőtt, 2015 februárjában halt meg.
Egyéniségét és lelkületét hűen tükröző két versével emlékezünk rá.*

Gyümölcsnek lenni

Gyümölcsnek lenni az Élet fáján...
Melyet belülről érlel a hitem,
Bilíncses, görcsös harcok árán
Naponta újra elmondott igen.
Gyümölcsnek lenni az Élet fáján...
Érlelni részként is egész magot,
Hogy szólhasson a magnak száján:
Jövőmben az egész fa vagyok!
Gyümölcsnek lenni az Élet fáján...
Testvérgyümölcsnek, közös ágakon,
Ahol a gondok éjszakáján
Van, kit ölel vagy megragad karom.
Gyümölcsnek lenni az Élet fáján...
Amíg a fával egy a lényegem,
Ezen az úton – lelkem álman –
Dolgozzon bennem szív és értelem!
De érett gyümölcs az Élet fáján,
Nem lehetek, csak Tevéled, Uram!
Szeress, segíts és ne hagyj árván! Követlek,
Mester, szabd meg az utam!

Beszélgj, Uram!

*A szolgálád szomjas, áhítja szavad:
Beszélgj, Uram, hogy megtaláljalak!
Szólj hozzám a kőszá szélből,
Éjben felizzó tiszta fényből,
Csobogja halkán csevegő patak;
Beszélgj, Uram, hogy megtaláljalak!*

*Ha tudom: nélküled üres az élet,
S szívemből akarlak követni Téged,
Mért rossz a lépés, gyengék a szavak?
Szólj hát, Uram, hogy megtaláljalak!*

*Mert fájhat mosoly, és azért jó a könnyem,
Hogy ma a keresztmem mért viszem könnyem,
Ha tegnap lerogytam súlya alatt?
Segíts, Uram, hogy megtaláljalak!*

*Azt mondd Igédben ott él a lényeg:
Tudni és tenni együtt Igédet!
És hinni, hinni! Ige Te vagy,
Beszélgj, Uram, mert hallom a szavad!*

*Tudni és tenni, belül derűsen,
És el nem hagyni egy csöppnyi betűt sem.
Akkor jön békéd, mint derűs patak,
Szeretlek, Uram! Hallom a szavad!*

ELŐFIZETÉS

Tisztelettel kérjük Olvasóinkat, hogy legkésőbb **2020. február végéig** újítsák meg előfizetésüket. A lap ára a költségek emelkedése miatt változik, az éves előfizetés **2.000,- Ft** lesz, illetve annak, aki postán kéri, a postaköltséggel együtt **3.500,- Ft**.

A befizetés lehetőség szerint **banki átutalással** a lapot terjesztő KISZE Bt. számlájára (számlaszám: 10918001-00000057-09540006), vagy az Unicredit Bank bármely fiókjában a fenti számlára történő **pénztári befizetéssel** történjék. Rózsaszín **belföldi postautalvánnyal** is lehet, ekkor a **KISZE Bt.** a címzett, és a **bankszámlaszámot** kell feltüntetni. **Mindhárom esetben** kérjük közölni az előfizető nevét, címét, és azt, hogy „Érted vagyok”-előfizetés. – A terjesztéssel kapcsolatos bármilyen ügyben Gromon András főszerkesztőtől lehet tájékoztatást kérni.